УДК 378.8(477):81

Олександр Околович, *аспірант Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

ДЕЯКІ ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ (ХХ СТ.)

Статтю присвячено з'ясуванню актуальності вивчення іноземних мов та підготовки спеціалістів у вищих педагогічних закладах ХХ століття.

***Ключові слова**: процес, система, стародавні мови, нові мови, підготовка вчителя іноземної мови, програми.*
Літ. 14.

Постановка проблеми. Вивчення історії підготовки вчителя іноземної мови в системі освіти України представляється важливим для визначення основних умов вдосконалення освітньої галузі взагалі і підготовки висококваліфікованого учителя іноземної мови зокрема. Ретроспективне вивчення соціально-педагогічних умов підготовки вчителя іноземних мов для середньої загальноосвітньої школи є особливо актуальним сьогодні, оскільки нинішні пріоритети державної політики в галузі освіти орієнтують педагогічних працівників на підвищення особистої активності студентської молоді, здатної до самореалізації й саморозвитку, як це визначено Законами України "Про освіту", "Про вищу освіту" та ін.

За останні роки в Україні відбувається процес становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження до освітнього світового простору. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховної діяльності як у середніх, так і у вищих навчальних закладах. Однією з основних тенденцій щодо вдосконалення освітнього процесу є перехід від традиційної орієнтації на пересічного учня до створення інноваційних умов навчання через застосування особистісно орієнтованих технологій, навчання яких сприяє реалізації на практиці принципів освіти, до яких Законом України "Про освіту" (7 липня 1995 року) віднесена доступність освіти, рівність умов для кожної особистості в аспекті реалізації її здібностей та всебічного розвитку. Важливість розвитку та формування людини як особистості закріплено в Конституції України: у статті 23 записано, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості" [2, 116].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку методології особистісно орієнтованої освіти, визначення напрямів і технологій, створення навчання й виховання учнів та студентів зроблено сучасними вітчизняними як психологами (Г. Балл, І. Бех, Г. Костюк), так і педагогами (І. Зязюн, В. Кремень, В. Лозова, С. Сисоєва, І. Якиманська) та ін.

Проблема у підготовці педагогічних кадрів для школи, зокрема мети, функцій, змісту, структури вчителя іноземної мови міститься в теоретичних засадах підготовки вчителя в системі неперервної педагогічної освіти (А. Алексюк, С. Гончаренко, В. Гриньова, Н. Гузій, О. Дубасенюк, М. Євтух, В. Моляко, Н. Ничкало, О. Савченко, Г. Троцко, О. Щербакова), у концепціях університетської освіти (О. Глузман, Л. Нечипоренко, В. Сагарда) та ін.

Окремими аспектами навчання іноземній мові присвячені дисертаційні дослідження А. Береснєв, Т. Левченко, О. Тарнопольський та ін. Пошук шляхів ефективного викладання іноземних мов у вищій школі призвів до формування як традиційних, так і інноваційних підходів, до яких належать свідомо-практичний підхід В. Плахотника; комунікативно-функціональний підхід – Т.Сірик, інтенсивний підхід – Н. Скляренко; комунікативно-діяльнісний підхід – О. Вишневський; комунікативно-особистісний підхід Л. Биркун; системно-комунікативний підхід – Р. Мартинової. Але всі означені підходи, на жаль, недостатньо розкривають особистісно орієнтований аспект, надаючи перевагу комунікативно-мовленнєвій складовій.

Закономірності історичного розвитку вітчизняної педагогічної освіти розкрито в працях А. Алексюка, А. Береснєва, В. Майбороди, О. Мороза, В. Прокопчука, М. Ярмаченка та ін. Основи змісту підготовки майбутніх учителів іноземної мови висвітлено у науковому доробку багатьох вчених-дослідників (Л. Архипенко, Ю. Васильєва, А. Вихруща, В. Гусєва) та ін.

Мета статті – простежити еволюцію підготовки вчителів іноземної мови упродовж ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ – багатокомпонентний. Він охоплює не лише знання, а й способи практичної діяльності людства, його творчий досвід, ціннісні орієнтації.

© О. Околович, 2012

Політика кожної держави у сфері освіти спрямована на розвиток особистісних цінностей кожної людини. Це зумовлює потребу переосмислення усіх чинників, від яких залежить якість навчально-виховного процесу. Особливе місце в даному аспекті належить підготовці педагогічних кадрів з іноземних мов [9, 122].

У "Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір" зазначено, що формування кваліфікованих педагогів з іноземних мов, здатних здійснювати свою професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізовувати освітню політику, спрямовану на розвиток і самореалізацію особистості, є одним із головних пріоритетів держави [3].

Удосконалення педагогічної освіти повинно орієнтуватися на постать сучасного вчителя іноземної мови – професіонала, громадянина, носія людських цінностей, провідника ідей національної культури. Актуальним, на нашу думку, є дослідження закономірностей та особливостей підготовки вчителя іноземної мови у вищих педагогічних закладах освіти, оскільки знання історичного досвіду, його аналіз та критичне переосмислення повинні лежати в основі побудови нової моделі вчителя зазначеного освітнього предмету.

Особливе місце в реформаційних процесах удосконалення підготовки вчителя іноземної мови займає XX століття як час розвитку реформаторської педагогіки, основним стрижем якої були гуманістичні ідеї. Важлива роль у реалізації цих ідей належить організації процесу викладання іноземних мов у школах України на початку XX століття, яке сприяло втіленню в життя державної політики, спрямованої на відродження і подальший розвиток національних традицій освіти, оновленню змісту, форм та методів навчання іноземних мов та примноженню інтелектуального потенціалу суспільства, що було досягнуто завдяки удосконаленню системи підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів.

З 1900 до 1917 рр. в університетах України (Київ, Харків, Одеса), в Ніжинському історико-філологічному інституті готували вчителів стародавніх мов. Якщо змістова й організаційна, філософська і мовознавча підготовка вчителів класичних мов була задовільною, то відчутно бракувало методичної підготовки, особливо спеціальної. Інспекторська перевірка стану професійної підготовки вчителів у Ніжинському історико-філологічному інституті, проведена в травні 1914 року засвідчила, що викладання спеціальних методик замінялося в ньому бесідами наставників-керівників, шкільною практикою зі студентами IУ курсу під час підготовки і проведення ними пробних уроків. Підготовка вчителів стародавніх мов в університетах ґрунтувалася на фахових науках. Аналіз навчальних планів історико-філологічного факультету Київського університету від початку XX століття і до 1917 року засвідчує, що мовні методичні курси тут не читали. Не було жодної шкільної педагогічної практики як форми практичної підготовки майбутніх учителів іноземних мов до педагогічної діяльності, оскільки вважалося, що педагогічні вміння вони мають набувати самостійно у процесі професійно-педагогічної діяльності [12].

На початку XX століття загострилася потреба в підготовці вчителів західноєвропейських мов. У 1902 році спеціальна комісія, створена на історико-філологічному факультеті Київського університету, переглянула навчальні плани і перебудувала структуру факультету, виділивши в ній 5 відділень: філософське, слов'яно-російське, історичне, класичне і романо-германське. Уперше в системі вітчизняної університетської освіти було взято курс на професійно-педагогічну підготовку вчителів нових мов. Якість професійної підготовки вчителів іноземних мов (класичних і романо-германських) було посилено з квітня 1904 року, завдяки відновленню на історико-філологічних факультетах викладання педагогіки як обов'язкового предмету. У цей час було відкрито романо-германське відділення і в Харківському університеті. У 1909 році таке відділення мов було відкрито на історико-філологічному відділенні Київських вищих жіночих курсів. До викладання на курсах було запрошено професорів Університету святого Володимира. Правила і програма навчання, розклад лекцій, обсяг і порядок викладання були на курсах такі, як і в університеті. Згідно зі змінами, внесеними в навчальні плани курсів у 1911/12 н. р., слухачам романо-германського відділення періодично читали методику викладання іноземних мов. Також було відкрито французьку і німецьку семінарії, де майбутні вчительки протягом двох років могли практично готуватися до викладання мов [12].

Протягом усього періоду панування в середній школі класичної системи навчання, одним із пріоритетів у системі педагогічної освіти була підготовка вчителів стародавніх мов, для чого навіть було відкрито нові заклади вищої освіти. Вчителів іноземної мови готували, керуючись настановою, що для викладання як стародавніх, так і нових мов можна і треба використовувати аналогічну методику. Це було одним з

визначальних чинників відсутності диференційованості між відділеннями стародавніх та нових мов у структурі історико-філологічних факультетів. Лише на початку ХХ ст. у вищих навчальних закладах університетського типу почали робитися перші офіційні кроки в напрямі започаткування вищої професійної підготовки вчителів нових іноземних мов. Отже, можна стверджувати, що історія професійної підготовки вчителя іноземної мови у системі освіти України почала свій відлік з початку ХХ століття.

Незважаючи на інтенсивне вивчення вітчизняними ученими проблеми підготовки висококваліфікованого учителя іноземної мови, недостатньо теоретично обґрунтованими залишаються основи фахової підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Сьогодні необхідне більш глибоке осмислення критеріїв та ознак готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійно-педагогічної діяльності. Актуальність проблеми, її недостатнє висвітлення в науковій літературі, а також соціальний запит на вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів і визначають актуальність ретроспективного вивчення історії системи підготовки вчителя іноземної мови в Україні.

У сучасних умовах розвитку загальноєвропейської і глобальної взаємодії та інтеграції знання іноземних мов, висока ефективність їх викладання у закладах освіти визначається як один з пріоритетних напрямів освітньої діяльності держав світу. Ініціативи представників європейських країн у виробленні єдиних стандартів щодо рівнів володіння іноземною мовою, висунуті ще в 1971 році, набули нині певної завершеності у вигляді Загальноєвропейських Рекомендацій з питань вивчення, викладання та оцінювання рівня володіння іноземною мовою. Успішна реалізація цих рекомендацій в умовах загальної шкільної освіти в Україні значною мірою залежить від рівня кваліфікації та професійно-педагогічної підготовки вчителя іноземної мови. Інноваційний характер процесу поліпшення якості спілкування між європейцями з різною мовою та культурним підґрунтям засвідчує необхідність реформування вітчизняної професійної підготовки вчителя іноземної мови відповідно до загальноєвропейських вимог мовної освіти [2].

Одним з аспектів створення сприятливих педагогічних умов для розвитку мовленнєвих умінь студента, є його активна взаємодія з довкіллям. Удосконалення стандартів професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов повинно передбачати врахування Рекомендацій Ради Європи, що забезпечить спільну основу мовної підготовки в умовах освітньої глобалізації та інтеграції.

Високий рівень фундаменталізації та інтеграції знань як результат узагальненого пізнання, зумовлює необхідність подальшого поліпшення змісту професійної освіти вчителя іноземної мови, а основні зусилля повинні бути спрямовані на вдосконалення системи спеціалізацій та додаткових спеціальностей. Подальшого вивчення потребує підготовка вчителів іноземної мови до позанавчальної, профорієнтаційної, виховної роботи з учнями середнього та старшого шкільного віку.

XXIII з'їзд КПРС чітко визначив позицію нашої партії в цьому питанні: "Інтереси комуністичного будівництва вимагають і далі поліпшувати роботу шкіл, зміцнювати їх матеріальну базу, удосконалювати навчальний процес. Радянська школа повинна розвиватись як загальноосвітня, трудова, політехнічна. Вона повинна озброювати учнів міцними знаннями основ наук, формувати у них матеріалістичний світогляд і комуністичну мораль, готувати молодь до життя, до свідомого вибору професії. Вирішальна роль у виконанні цього завдання належить вчителю …іноземної мови" [8, 61].

Виконуючи постанови партійного з'їзду, вища школа республіки вжила ряд ефективних заходів щодо поліпшення якості підготовки вчительських кадрів, збільшення їх кількості. Дані, що наводяться в додатках, показують результати роботи вищої школи з цьому напрямі. У навчальних закладах для підготовки кадрів у загальноосвітніх школах: 1960 рік на грудень 287 тис. чол.; 1965 рік на листопад – 374, 1 тис. чол.; 1969 рік – 424,4 тис. чол. Як бачимо, темпи зростання кількості учителів повністю відповідають накресленням Комуністичної партії в галузі освіти. Характерно, що число вчителів протягом восьмої п'ятирічки зрос-ло майже на стільки, на скільки воно зросло за попередні 15 років (1950/51 – 1965/66). Таких темпів не знає жодна капіталістична країна [11, 3].

Тільки протягом 1958 – 1960 рр. із загальної кількості випускників стаціонарного відділення – 2364 чол. – на педагогічну роботу в школи було послано 1204 чол., з них: учителі іноземних мов – 22. З 682 чол. випуску 1961 р. призначення в школи одержали 307 чол., з них: 110 – іноземні філологи [10, 101].

Органи народної освіти і директори шкіл одностайні в оцінці кваліфікації випускників університетів – молоді фахівці глибоко знають предмет свого викладання; маючи вищу загальну освіту, вони менше, порівняно з випускниками педагогічних інститутів, методично підготовлені до безпосереднього викладання основ наук. Загальновідомо, що підготовка студента до педагогічної діяльності має теоретичну і

практичну сторони. Теоретична підготовка передбачає опрацювання таких курсів, як педагогіка з історією педагогіки, психологія, спецкурси з педагогіки і психології, а також курсу методики іноземної мови. Велику роль у поліпшенні підготовки вчителів має викладання фахових методик – іноземної мови.

Останніми роками (1950 – 1965 рр.) в навчальних планах окремих факультетів університетів збільшено кількість годин на предмети педагогічного циклу, у тому числі й на методики конкретних дисциплін, зокрема методика викладання іноземних мов. Методики читаються на четвертих курсах факультетів після того, як студенти здають екзамени з психології і педагогіки. На методику викладання української, російської, німецької, англійської і французької мов відведено по 54 год., з них лекційних – по 36 год. і практичних – по 18. Різнобій у кількості годин на методики – правомірне явище. Але неправомірним є мала кількість годин, виділених на методики викладання мов. Установлено, що в школах з року в рік не встигає з мов багато учнів [13, 118].

В умовах значного розширення міжнародних зв'язків нашої країни, важливого значення набрало вивчення іноземних мов. Відповідно до 4 Постанови Ради Міністрів СРСР "Про поліпшення вивчення іноземних мов" цьому питанню у вузах УРСР приділялася особлива увага.

Зросла кількість і поліпшився якісний склад кадрів викладачів іноземних мов, які готували вчителів для школи у вузах. Тільки у вузах МВССО УРСР за роки п'ятирічки кількість викладачів іноземних мов зросла на 10%, а кількість викладачів, які мають наукові ступені й звання – на 40%. Відповідно до нових вимог поліпшилася підготовка вчителів іноземних мов для середньої школи. Враховуючи потреби міжнародного спілкування, в Київському університеті вперше розпочалася підготовка перекладачів високої кваліфікації з англійської, німецької, французької та іспанської мов.

Здійснено ряд заходів до поліпшення підготовки з іноземних мов студентів технічних, сільськогосподарських, медичних та інших вузів, що сприяло розширенню їх наукового кругозору та підвищенню загального рівня фахової підготовки.

Значна увага приділялася науково-методичній роботі в галузі іноземної філології. Вийшов з друку ряд монографій, зокрема М.В. Ляховицького "Звукозапис у навчанні іноземних мов" (1970), А.К. Корсакова "Вживання форм часу в сучасній англійській мові", Г.П. Ятеля "Прийменникові словосполучення сучасної англійської мови" (1969), Ю.О. Жлуктенка "Мовні контакти" (1966) та ін. У багатьох вузах видавалися збірники наукових праць з іноземної філології. З 1965 року у Львові видається чотири рази на рік періодичний міжвідомчий збірник "Іноземна філологія" і в Києві щорічник "Методика викладання іноземних мов". У них друкуються наукові статті викладачів вузів УРСР з іноземної та класичної філології, зарубіжної літератури та методики викладання мов. У Києві, Львові, Харкові, Одесі та інших містах щороку проводились вузівські і міжвузівські наукові конференції з питань іноземної філології і методики викладання [4].

Є значні досягнення в організації та проведенні навчального процесу з іноземних мов. Насамперед слід відзначити широке застосування технічних засобів навчання. Щоб посилити інтенсивність навчання та поліпшити умови самостійної роботи студентів, були обладнані звукотехнічні лабораторії та кабінети іноземних мов, використовувалися навчальні фільми та діафільми.

У деяких містах (Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Донецьку і Львові) систематично проводилися передачі лекцій з іноземних мов по телебаченню. У Дніпропетровську організовано лабораторію навчального телебачення, в Донецькому політехнічному інституті створено установку внутрішнього телебачення, яке використовується і в навчанні іноземних мов.

У більшості вузівських центрів республіки організовані методичні об'єднання викладачів іноземних мов вузів. На зборах цих об'єднань викладачі обмінюються досвідом, обговорюють актуальні питання методики, одержують поради і консультації, обговорюють нові підручники й посібники, виступають з науковими доповідями.

На багатьох кафедрах проводиться велика робота над створенням нових підручників і посібників. За останні роки були видані: "Підручник англійської мови для студентів старших курсів інститутів і факультетів іноземних мов" Л.М. Хахаріної-Семерні (1968), "Посібник з розмовної німецької мови" Т.В. Катуніної (1968), "Граматика іспанської мови" Є.В. Литвиненко, А.С. Вісенте (1969), "Синтаксис сучасної англійської мови" та "Курс лексикології англійської мови" Н.М. Раєвської (1970), "Підручник іспанської мови" Ю.А. Смичковської (1969), "Англо-український фразеологічний словник" К.Т. Баранцева (1969) і ряд інших. Крім того, у вузах було створено багато посібників, методичних розробок, лабораторних робіт для внутрівузівського використання [7, 148].

Поліпшення вивчення іноземних мов значною мірою сприяло піднесенню загального рівня

підготовки висококваліфікованих спеціалістів у вузах України. Вузівські колективи Української РСР пишаються багатьма вченими-викладачами, які творчо працюють над розробкою питань дидактики вищої школи, методики викладання, не шкодують сил для підготовки кадрів.

Особистий приклад викладача – найважливіший постійно діючий педагогічний фактор. Досвід показує, що випускник вищого навчального закладу відчуває вплив своїх колишніх наставників не лише протягом певного часу, поки читається той чи інший курс, а все життя, звіряючи з ними свої думки, рішення і вчинки, особливо у вирішальні *моменти, коли* необхідно розв'язувати складні проблеми. З цього погляду вагомість морального потенціалу особистого прикладу викладача важко переоцінити.

Особистий приклад викладача – категорія навчально-виховного характеру. Він допомагає спрямувати зусилля, енергію й хист молодої людини на глибоке оволодіння знаннями, допомагаючи водночас формувати з студента ряд важливих рис, таких, як громадянськість, вміння підпорядкувати особисте інтересам колективу, чесність, принциповість і безкомпромісність, класову, партійну самосвідомість, волю, наполегливість у досягненні поставленої мети, вірність комуністичним ідеалам.

Про інтерес студентів до курсу літератур народів СРСР свідчать дипломні роботи, в яких досліджуються літературні взаємозв'язки або творчість найвизначніших письменників братніх літератур Радянського Союзу. Серед них: "Білоруські поеми "Тарас на Парнасе" та "Энеїда навыварат" і поема І.П. Котляревського "Енеїда", "Тема першої російської революції 1905 – 1907 років у творчості М. Коцюбинського і Едуарда Вільде", "Образ В.І. Леніна в поезії народів СРСР", "Тема ленінської дружби народів у багатонаціональній радянській поезії", "Образ нашого сучасника в творчості Чінгіза Айтматова" та ін. [4].

Однією з характерних особливостей сучасного розвитку вищої школи в нашій країні є всезростаючий потяг студентської молоді до вивчення іноземних мов, прагнення до пізнання і творчого осмислення літератури культури, мистецтва народів світу.

Вивчення іноземних мов відкриває широкі можливості для інтернаціонального виховання студентської молоді. В навчальному процесі – під час семінарських занять, в бесідах – використовуються твори класиків-польської, чеської, словацької, німецької та інших літератур. Це сприяє глибокому і всебічному засвоєнню студентами знань з минулого та сучасного життя інших народів, зміцненню пролетарських інтернаціональних зв'язків з країнами соціалістичної співдружності.

Так, викладачі німецької мови у своїй практичній роботі з студентами широко використовують інтернаціональні мотиви в творчості Анни Зегерс. Вивчення життя і творчого шляху письменниці дає змогу студентам усвідомити фактори, які зумовили становлення письменниці – комуніста й інтернаціоналіста, борця за братерську солідарність трудящих усього світу, щирого друга Радянського Союзу.

Використовуючи матеріали періодики, викладачі знайомлять студентів з виступами А. Зегерс на міжнародних конгресах письменників у 1935 – 1938 рр., з її діяльністю в Товаристві німецько-радянської дружби та у Всесвітній Раді Миру. Глибокі симпатії письменниці до радянських людей розкриті у збірнику "Радянські люди", у статті "Солдати, які врятували світ від вандалізму", у промові на III з'їзді радянських письменників тощо. Студенти виявляють великий інтерес до таких творів А. Зегерс, як "Переселенка", "Лист радянським Студентам", "Мертві залишаються молодими", особливо – "Супутники", де найяскравіше проявляються інтернаціональні мотиви у творчості письменниці. "Позитивний вплив вивчення іноземної мови на загальний розвиток студентів, на формування їх світогляду є результатом продуманого педагогічного процесу. На заняттях з англійської, німецької, французької мов викладачі широко використовують матеріали вітчизняної і зарубіжної преси про революційні традиції КПРС і радянського народу, розвиток міжнародних відносин, зміцнення дружби народів, процес розквіту та зближення націй. Вивчення таких матеріалів поглиблює у студентської молоді почуття гордості за свою Батьківщину, за велику інтернаціональну сім'ю трудящих нашої країни. Щоб бесіда досягла своєї мети, викладачі заздалегідь готують до неї аудиторію шляхом виконання навчально-комунікативних вправ (переказ, відповіді на запитання тексту, складання діалогів на певну тематику, драматизація уривків з творів художньої літератури, розповідь за ключовими словами і т. п.) і природно-комунікативних вправ [4].

Інтернаціональне виховання студентів на заняттях з німецької мови здійснюється як в аудиторний, так і в позааудиторний час. Основними формами аудиторної роботи є заняття по розвитку навичок усної мови: робота над літературою; інформації студентів про важливі події в СРСР та за рубежем; реферати, присвячені знаменним датам в житті нашої країни

та видатним діячам міжнародного комуністичного руху; робота з текстами газет німецькою мовою і т. д.

Важливе місце відводиться вивченню таких тем: "В.І. Ленін – вождь світового пролетаріату", "Іноземні мови у житті В.І. Леніна", "В.І. Ленін у Німеччині", "Ленін і дружба між народами". Викладач доручає кращим студентам групи підготувати реферати на ту чи іншу тему, підбирає тексти німецькою мовою, готує бесіду на тему, в якій бере участь вся група.

Досвід роботи над творами письменників НДР показує, що їх аналіз, розкриття ідейного змісту віршів, оповідань, уривків з романів зумовлює появу багатьох психологічних моментів, найбільш відповідних для виховання у студентів інтернаціоналістських почуттів [2, 95].

У практику роботи викладачів англійської мови увійшли такі форми, як проведення практичних занять, обговорення студентських повідомлень, доповідей, рефератів, організація диспутів, теоретичних та читацьких конференцій, залучення студентів до науково-дослідної роботи тощо. Широко використовуються катехізичні і евристичні бесіди [2, 116].

Висновки. Досвід роботи вузівських колективів України з інтернаціонального виховання під час викладання іноземних мов дає змогу зробити такі висновки:

1. Зв'язок навчання іноземних мов з інтернаціональним вихованням дає можливість краще здійснювати завдання, поставлені партією в справі комуністичного виховання молодого покоління, використовувати в навчальному процесі з іноземних мов матеріали, що відображають різноманітні сторони життя трудящих нашої країни.

2. Аудиторна і позааудиторна робота, спрямовані на розв'язання завдань патріотичного та інтернаціонального виховання, тісно, зв'язані і доповнюють одна одну.

До найбільш ефективних форм аудиторної роботи, які сприяють патріотичному та інтернаціональному вихованню студентів, належать: а) політінформація, підготовлена тією мовою, яка вивчається. (Один-два студенти із групи готують короткі повідомлення на 5 – 10 хвилин про найважливіші політичні події в СРСР і за рубежем. Така робота проводиться на кожному занятті); б) робота в аудиторії з газетами, що виходять іноземними мовами. Вона передбачається робочими планами і проводиться три-чотири рази на семестр.

Найбільш вдалими і цікавими для студентів позааудиторними формами є: а) гурткова робота; б) вечори іноземними мовами і конкурси усної мови: в) тематичні зустрічі викладачів з студентами в червоних кутках, гуртожитках; г) тематичні стенди-виставки; виставки, присвячені знаменним подіям і датам.

Найпридатнішими, з цього погляду, зразками навчальних посібників можуть бути: методичні розробки, тематичні папки з газетними матеріалами, тематичні підшивки газет, тематичні альбоми і комплекти карток, навчальні кінофільми і діафільми [2, 156].

У ІІ половині ХХ століття міністерства і відомства республіки, яким підпорядковані вузи, колективи викладачів вищих навчальних закладів України взяли активну участь у важливій роботі по покращенню умов підготовки студентів з іноземних мов для роботи в середніх школах із старшокласниками. Радянські вищі педагогічні заклади – університети і педагогічні інститути – підготували і виховали сотні тисяч учителів іноземних мов нового типу, людей високої кваліфікації для подальшої роботи в школах України.

1. Бояк Н.А., Памухина Л.Г. та ін. Учебник английского языка. М.,1963. – 157 с.

2. Бердичевский А.Л. Концентрация подготовки учителя иностранного языка в вузе // Иностранные языки в школе. – 1990. – №4. – С. 94 – 100.

3. Вища педагогічна освіта. Республіканський науково-методичний збірник. Вип. 1. Актуальні питання підготовки педагогічних кадрів з вищою освітою для загальноосвітньої школи. К.: "Рад. школа", 1965. – 132 с. (Міністерство освіти УРСР).

4. Голдовський Л.Й., Білак С.М. Інтернаціональне виховання студентської молоді. Львів, "Вища школа", Вид-во при Львівському університеті, 1976. – 248 с.

5. Гойда Ю. Високі дороги. Поезії. Ужгород, 1952. – С. 6 – 7.

6. Лажинець В. Лірика. – Ужгород, 1959. – С. 22 – 23.

7. Маланчук В.Ю. Вища школа УРСР. Здобутки і перспективи (1966 – 1970) К.: "Вища школа", 1971. – 148 с.

8. Матеріали XXIII з'їзду КПРС. К., Політвидав України, 1966. – С. 61 – 70.

9. Мисечко О.Є. Започаткування професійної підготовки вчителів іноземних мов у вищій школі України (XVII ст. – 60-ті рр. XX ст.) // Педагогіка і психологія. – 2005. – №3. – С. 120 – 132.

10. Програма КПРС, К.: 1961. – С. 101.

11. "Радянська освіта", 1969, 4 січня. – С. 3.

12. Савченко Л.М. Проблеми у підготовці вчителів іноземної мови у педагогічних вузах //Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень 11 Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Ч. 4. – К.: – 2001. – С. 24 – 26.

13. Совершенствовать обучение и воспитание. Днепропетровск. Государственный университет, 1970. – С. 77 – 88.

14. Цвєтков В.В. Наукова організація праці і радянська освіта. К.: "Наукова думка", 1969. – С. 118.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2012